

Вежхось Э., Жезьник-Карэта К., Беляньски А. — **Результаты искусственного осеменения свиной смешанный семенем разных хряков, хранимым в разбавителе EDTA.**

Исследовали возможность применения семени хряков, хранимого в разбавителе по рецептуре Плишко, в котором желатон заменили солью этилендиаминтетрауксусной кислоты двузамещенного натрия при искусственном осеменении свиной. Смешанное семя четырёх хряков хранили в температуре +18 до +20° в течение 48 часов. Однократное осеменение свиной дозой, содержащей 10 миллиардов живчиков обладающих поступательным движением, позволило достичь в среднем 61,2% оплодотворений и получить в среднем 14,5 плодов. Лучшие результаты осеменения получили при использовании семени хранимого в течение 48 часов (79% оплодотворений) и при использовании свежего разбавленного семени хранимого до 6 часов (70,8%).

В группе свиной осемененных семенем хранимым в течении 24 часов установили наименьшее количество оплодотворений, составляющее 46%, и наибольшее число плодов — 16,7. Вызванное временем хранения семени, уменьшение количества живчиков обладающих поступательным движением в

дозе для осеменения, снизило результаты оплодотворений в среднем до 39% и количество плодов — до 11,9.

Wierzchoś E., Rzeźnik-Kareta K., Bielański A. — **Results of insemination of gilts with mixed semen from different boars preserved in a diluent the addition of EDTA.**

The possibility of using of boar semen, conserved in the diluent ass. to Plisko with Chelaton replaced by Versenate, for insemination of gilts was investigated. The semen from four boars was mixed and stored at 18—20°C for 48 hours. The gilts with synchronized oestrus were inseminated once with an insemination dose containing 10 mld of motile spermatozoa. The insemination resulted in an average conception rate of 62.1% and 14.5 foetuses per litter. The best results were obtained with the semen stored for 48 hours — 79%, and with the semen not conserved—70.8% of conception rate. The lowest conception rate of 46.0% and the highest number of 16.7 foetuses per litter were obtained when the semen used for insemination was stored for 24 hours. A decrease of number of motile spermatozoa per insemination dose due to prolonged conservation time resulted in a decrease of an average conception rate (39.0%) and a number of foetuses per litter (11.9).

ANDRZEJ WANDURSKI
Sieraków Wilkp.

Rola pomiaru ciepłoty ciała we wczesnej diagnozie zespołu poporodowego u loch

W miarę intensyfikowania hodowli świń, obserwuje się w Polsce i innych krajach nasilanie strat prosiąt wynikłych z zespołu MMA (*mastitis-metritis-agalactia*) u matek. Ten zespół schorzeń zwany m. in. gorączką poporodową, bezmlecznością toksemiczną macior, zapaleniem wymienia — występuje zarówno w hodowli wielkostadnej jak i w chlewniach drobnych hodowców. Wg oceny autorów z NRD (4) w fermach przemysłowych zespół MMA występuje u ca 40% oproszonych loch. W chlewniach, gdzie przeprowadzano niniejsze obserwacje, schorzenie dotyczyło ponad połowy loch.

Tło schorzenia może być bardzo różnorodne: żywieniowe, endogenne, zakaźne i środowiskowe. Fryc, Hoppe i inni autorzy (1, 2, 3, 4) w celu wykrycia schorzenia jeszcze przed wystąpieniem poważnych zaburzeń w stanie zdrowia samicy zalecają pomiar temperatury wewnętrznej. Wszyscy w.w. autorzy uważają temperaturę 39,9°C jako graniczną między stanem fizjologicznym a chorobowym. W chlewniach matecznych, w których często występuje zespół poporodowy zaleca się kontrolę temperatury wewnętrznej u loch dwukrotnie w ciągu dnia przez 3 dni po oproszeniu, a sztuki gorączkujące poddaje się leczeniu. Te zalecenia niekiedy spotykają się z lekceważeniem ze strony hodowców-praktyków uważających podwyższoną

temperaturę po porodzie za zjawisko normalne, a wzywających lekarza wet. dopiero wówczas, gdy maciora przestaje pobierać karmę, lub gdy pojawiają się wyraźne objawy zapalenia wymienia. Np. w chlewni „S” skontrolowano ciepłotę wewnętrzną u 17 loch oproszonych w ciągu minionej doby, z tego u 7 loch (41%) stwierdzono temperaturę powyżej 39,3°C, a następnego dnia u dalszych 2 wystąpiła podobna temperatura. Z tej ilości loch tylko 3 zostały zgłoszone przez obsługę jako chore ze względu na utratę apetytu lub widoczne zmiany w wyglądzie wymienia. Celem niniejszej pracy jest wykazanie, że brak bieżącej kontroli ciepłoty wewnętrznej u wyproszonych loch wpływa ujemnie na odchów prosiąt.

Materiał i metody

Obserwacje prowadzono wiosną 1972 r. w dwóch dużych chlewniach matecznych „S” i „G” liczących po ca 700 i 1000 loch. Badaniami objęto 3 grupy zwierząt liczące łącznie 42 lochy i 438 prosiąt; każda z obserwowanych grup składała się z samic, które rodziły w ciągu jednej doby. Poszczególne grupy obserwowano przez okres od 12 do 19 dni. Obserwacje polegały na codziennym pomiarze ciepłoty wewnętrznej u loch dokonywanym przed południem, notowaniu odstępstw od stanu zdrowia u lochy oraz ocenie kondycji i żywotności prosiąt. Dane dotyczące ilości prosiąt odsadzonych po 56 dniach czerpano z dokumentacji chlewni.

W grupie 17 loch gorączkujących, lecz nie wykazujących wyraźnych objawów klinicznych — wszystkie

były uważane przez obsługę za zdrowe. Z tej grupy 12 sztuk poddano leczeniu, a 5 pozostawiono bez ingerencji weterynaryjnej jako grupę kontrolną. Podwyższona temperatura wewnętrzna w granicach 39,4—40,2 utrzymywała się niekiedy do dziewiątego dnia po oproszeniu, ale przeważnie zanikała po 5—6 dniach. Ropny lub śluzowo-ropny wyciek z pochwy zanikał zwykle w ciągu tygodnia po oproszeniu. Apetyt był zachowany lub okresowo nieco zmniejszony. U wszystkich gorączkujących loch, z wyjątkiem grupy kontrolnej zastosowano leczenie z udziałem środków kurczących macicę (Hypofizyna) i przeciwniekcyjnych jak antybiotyki, Polisulfamid i Rhodowet, a w cięższych przypadkach stosowano dodatkowo środki nasercowe. U prosiąt od gorączkujących loch niekiedy obserwowano wczesną kolibacilozę a częściej stopniowe charłaczenie poszczególnych sztuk w miocie. Poczynając od trzeciego tygodnia życia w całych miotach występowały schorzenia typu *gastroenteritis* lub *bronchopneumonia*. Osłabione noworodki podtrzymywano stosując dootrzewnowo ciepły roztwór 20% glukozy. Starsze prosięta leczono stosując antybiotyki, surowice nieswoiste i witaminy.

O m ó w i e n i e w y n i k ó w

Stosunkowo mała ilość obserwowanych loch nie upoważnia do szerszych uogólnień. Jednak opierając się na otrzymanych danych widać, że w obu chlewniach średni odchów prosiąt u loch niegorączkujących w okresie poporodowym wynosił 83,7% w stosunku do żywo urodzonych, gdy u loch gorączkujących, a nie wykazujących wyraźnych objawów klinicznych zespołu MMA odchód wynosił tylko 50%. Leczenie loch gorączkujących, a nie wykazujących objawów klinicznych, umożliwiałoby odchów 70,4% urodzonych prosiąt.

Obserwowano wysokie straty w odchowie prosiąt od loch leczonych z wyraźnymi objawami klinicznymi MMA — do odsadzenia dożywało tylko 27,4%. Wg cytowanych w niniejszej pracy autorów skuteczność leczenia w tego rodzaju przypadkach jest zazwyczaj znacznie większa.

Przytoczone obserwacje potwierdzają znany fakt, że najlepsze wyniki produkcyjne otrzymuje się od zdrowych macior, a wczesna diagnoza schorzenia i podjęte leczenie jedynie zmniejszają straty z 50% do 70,4%. Wydaje się, że w naszej hodowli wielkostadnej warto skorzystać z doświadczeń rumuńskich ferm przemysłowych, gdzie stworzono bardzo skuteczny zespół działań profilaktycznych w stosunku do zespołu MMA co ograniczyło występowanie tego schorzenia do pojedynczych wypadków (5).

Warto zwrócić uwagę na fakt, że główne straty wśród prosiąt pochodzących od loch z zespołem poporodowym wystąpiły nie w pierwszych dniach życia, ale dopiero później, głównie w okresie dokarmiania. Wyjątek stanowiły prosięta od loch z wyraźnymi objawami zespołu MMA, które ginęły głównie w pierwszych siedmiu dniach życia. Przypuszczalnie straty wśród potomstwa loch gorączkujących bez wyraźnych objawów klinicznych wynikają nie tyle z zagiłodzenia lub zakażenia, co wskutek charłaczenia i obniżonej odporności na schorzenia typu *gastro-enteritis* i *bronchopneumonia*.

W chlewniach, gdzie występuje zespół MMA należy stosować profilaktykę w postaci szczepienia wysokoprośnych loch przeciw kolibacilozie, okresowej dezynfekcji pomieszczeń, dezynfekcji loch przed wprowadzeniem do porodówki i właściwej diety w ostatnim okresie przed porodem.

Stosowanie tradycyjnych termometrów w dużych chlewniach jest bardzo pracochłonne — pomiar ciepłoty wewnętrznej u jednej samicy z przejściem z boksu do boksu i odczytem pochłania około 4 minut. Przy kilkunastu świeżo oproszonych lochach tego rodzaju badanie trwa 1,5—2 godziny, a przy dwukrotnej kontroli w ciągu doby odpowiednio dłużej. Obsługa ani personel weterynaryjny nie mogą przeznaczyć na ten cel takie ilości czasu i zaniedbują kontrole temperatury, co z kolei odbija się na skuteczności odchovu prosiąt. Wydaje się więc celowym wprowadzenie do użytku w dużych chlewniach matecznych, a zwłaszcza w fermach przemysłowych termometrów kontaktowych.

W n i o s k i

Kontrola ciepłoty wewnętrznej u loch w pierwszych dniach po oproszeniu pozwala na wczesne rozpoznanie zespołu MMA, a także na ujawnienie loch chorujących bez wyraźnych objawów klinicznych. Odpowiednio wcześniej zastosowana terapia zmniejsza straty prosiąt o około 20%.

P i ś m i e n n i c t w o

1. Fryc J.: Biul. IV Zjazdu PTNW, Warszawa, 1970.
  2. Fryc J.: Profilaktyka i terapia gorączki poporodowej u macior, Referat Pozn. Oddz. PTNW z dn. 25.III.1972.
  3. Hoppe R.: Życie wet. 44, 261, 1970.
  4. Prange H., Klahn J., Lutter K.: Mh. Vet.-Med. 27, 293, 1972.
  5. Wandurski A.: Trzoda chlewna 10, 12, 1972.
- Adres autora: lek. wet. Andrzej Wandurski, ul. Dworcowa 15, 64-410 Sieraków Wlkp., pow. Międzychód.

Вандурски А. — Роль измерения температуры в диагностике послеродового комплекса у свиноматок.

В 2 больших свиноматках провели наблюдения за 42 свиноматками и их 438 поросятами в послеродовой период. На основании ежедневного измерения температуры установили, что часть свиноматок в послеродовой период имеет повышенную теплоту тела, не оказывая притом явных клинических симптомов заболевания. Выращивание поросят от таких свиноматок было на 33,7% ниже, чем от свиноматок с нормальной температурой тела. Применение лечения у лихорадящих свиноматок уменьшило потери на 20%. Контроль температуры тела у свиноматок в больших свиноматках является процедурой очень трудоемкой; автор предполагает ввести там измерение температуры при помощи контактных термометров.

Wandurski A. — The role of measurement of internal body temperature in early diagnosis of post puerperal syndrome in sows.

The author observed 42 sows with 438 piglets in the post puerperal period in two large piggeries. On the strength of daily measurements of internal body temperature there was stated an increased temperature of body in some animals without any clinical symptoms of the disease. Rearing of piglets from febrile sows was at 33,7% lower than that in normal sows. Treatment of the febrile sows diminished a loss of piglets at 20,0%. The measurement of internal body temperature of sows in large piggeries is very time consuming, and the author postulates to use contact thermometers.